

УДК 339.72:347.457:336.76

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ РИНКІВ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Бурбан О.В., Кривов'язюк І.В.

Луцький національний технічний університет

У статті визначено поняття «міжнародний ринок цінних паперів». Проаналізовано динамізм і географічну структуру міжнародних ринків цінних паперів. Подано топ-10 бірж світу з найбільшою капіталізацією та здійснено аналіз її динамізму в період 2012–2017 рр. Проаналізовано динаміку ключових фондових індексів міжнародних ринків цінних паперів. Уточнено тренди формування майбутнього міжнародних ринків цінних паперів.

Ключові слова: міжнародна торгівля, ринок цінних паперів, структура фондового ринку, фондові біржі, фондові індекси, динамізм розвитку.

Постановка проблеми. Рух капіталу з країни в країну, що втілюється в купівлі-продажі цінних паперів і їх похідних, вже давно набув міжнародних масштабів, визначаючи інвестиційну привабливість як національних економік окремо взятих країн, так і визначених регіонів світу. Важливість дослідження міжнародних ринків цінних паперів визначається покладеними на них завданнями стабілізації світових фінансо-

вих процесів, створення належних умов для забезпечення швидкої трансформації заощаджень в інвестиції, а також здійснення контролю над операціями з цінними паперами в інвалюті.

У зв'язку з високою турбулентністю зовнішнього середовища, наявними трендами технологічного та економічного розвитку, які мають вплив на світовий ринок цінних паперів, виникають труднощі у визначенні тенденцій його розвитку,

що спричинює негативний ефект на здоров'я економіки в цілому. Яскравим прикладом є обвал фондового ринку Китаю в 2015 році. Так, «перергів економіки», спричинений макроекономічними трендами, зумовив масові інвестиції в акції, внаслідок чого спрацював ефект «мильної бульбашки», а цінні папери втратили понад \$ 3 трлн своєї вартості [3]. Загальне падіння індексів китайських фондових бірж упродовж грудня 2015 року – січня 2016 року, яке становило понад 20%, вплинуло на глобальні індекси (спад до 2,5%), а також спричинило падіння цін на нафту [2].

Як результат, виникає потреба визначення та аналізу основних тенденцій розвитку міжнародних ринків цінних паперів, їх співставлення з наявними економічними трендами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика дослідження тенденцій розвитку міжнародних ринків цінних паперів, факторів впливу на їх інвестиційну привабливість розкривається в працях таких учених сучасності як О. Назарова [1], О. Мозговий та Д. Малашук [4], В. Павлов [5; 6], Л. Чалдаева [7], О. Чернова [8], В. Шелудько та В. Вірченко [9], J. Desjardins [12]. Практичне значення в розробці даної проблематики відіграють дослідження міжнародних консалтингових компаній KPMG [10], PwC [11], Oliver Wyman [14].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на напрацювання теоретичних підходів щодо вирішення проблем функціонування міжнародних ринків цінних паперів, уточнення вимагає поняття «міжнародний ринок цінних паперів», залишається недостатньо розкритим практичний аспект даної проблеми, зокрема подальшого аналізу потребує структура таких ринків, динаміка капіталізації фондових бірж світу, ключових фондових індексів міжнародних ринків цінних паперів, уточнення трендів формування майбутнього міжнародних ринків цінних паперів.

Мета статті. Метою статті є дослідження тенденцій розвитку міжнародних ринків цінних паперів, а також їх зв'язку з основними сучасними трендами у сфері економіки.

Виклад основного матеріалу. Поняття «міжнародний ринок цінних паперів» в наукових працях вчених сучасності трактується по-різному. Найчастіше його визначають як «сукупність національних ринків цінних паперів у їх взаємозв'язку і взаємозалежності, що забезпечують зовнішнє переміщення фіктивного капіталу між країнами» [7]. В роботі [4] дане поняття визначається як складова світового фондового ринку, яка забезпечує перерозподіл капіталів між країнами через різні форми фінансових ресурсів.

На нашу думку, міжнародний ринок цінних паперів – це економічний простір, в межах якого відбувається рух капіталу між країнами, що втілюється в купівлі-продажі цінних паперів та їх похідних, трансформація якого відбувається під впливом тенденцій, що характеризують закономірності розвитку цих процесів.

Динаміка обсягів капіталізації міжнародних ринків цінних паперів (рис. 1), вказує на нестійкі тенденції їх зміни. Разом з тим, спостерігається загальне нарощування капіталізації на 59,7% у 2017 р. порівняно з 2012 р.

Порівняльний аналіз міжнародних ринків (Американського, Азіатсько-Тихоокеанського та ринку країн Європи, Африки та Близького Сходу) вказує на поступову втрату лідерства Американського ринку (його частка скоротилась з 42,5% у 2012 р. до 41,9% у 2017 р.), значне зростання Азіатсько-Тихоокеанського ринку (його частка зросла з 31,0% у 2012 р. до 35,9% у 2017 р.).

Як стверджують фахівці компанії Marsh&McLennan, європейський ринок цінних паперів залишається принципово відмінним від американського, на що вказує відставання першого в багатьох відношеннях, зокрема у використанні власного капіталу для фінансування компаній, поширеності венчурного капіталу та відносній частці IPO [14, с. 2].

Підтвердженням даної гіпотези є аналіз структури міжнародних ринків акцій та облігацій. Так, ринок облігацій характеризується найбільшою питомою вагою Американського ринку цінних паперів, яка становить близько 42,0%. Питома вага Азіатсько-Тихоокеанського регіону становить 31,5%. Найменша питома вага припадає на Європу, Африку та Близький Схід – 26,5% (рис. 1).

Рис. 1. Географічна структура міжнародного ринку цінних паперів за його інструментами [15]

Таблиця 1

Динамізм капіталізації міжнародних ринків цінних паперів у період 2013-2017 рр. (в розрізі біржової торгівлі) [13]

Міжнародний ринок	Період дослідження					
	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Американський, млрд дол	23193	28 299	30 269	27 943	30 964	36 486
Азіатсько-Тихоокеанський, млрд дол	16929	18 521	21 082	23 141	24 442	31 266
Європа, Африка, Близький Схід, млрд дол	14447	18 224	16 477	15 876	15 640	19 409
Разом, млрд дол	54570	65 044	67 828	66 960	71 046	87 161

На міжнародному ринку акцій ситуація інша: питома вага Американського регіону має найбільше значення і становить 45,0%. Питома вага Європи, Африки та Близького Сходу становить 29,5%. Найменшу питому вагу займає Азіатсько-Тихоокеанський регіон, що становить 25,5%.

Наступною особливістю сучасного міжнародного ринку цінних паперів є зростання ролі бірж, які розташовані в Американському регіоні. Так, підтвердженням даної тенденції став територіальний аналіз 10 найбільших фондових бірж (табл. 2).

Загальна капіталізація Американського ринку цінних паперів у топ-10 бірж світу становила 28835 млрд дол. Натомість, найбільша кількість бірж у ньому з Азіатсько-Тихоокеанського ринку (загальна капіталізація яких складає 14081 млрд дол).

Результати дослідження показали, що найбільше зростання обсягів капіталізації в період 2012-2017 рр. спостерігалось в Американському регіоні, зокрема на Нью-Йоркській фондовій біржі, незважаючи на відносно відхилення в розмірі 36,5%, її абсолютна динаміка становила 5137 млрд дол, що значно перевищило показники інших фондових бірж. Що стосується Європи, Африки та Близького Сходу, то в даному регіоні найкраща динаміка спотерігалася на Лондонській фондовій біржі. Азіатсько-Тихоокеанський ринок цінних паперів характеризує помірне зростання. Відтак, на міжнародних ринках цінних паперів спостерігаємо зростання ринкової капіталіза-

ції основних фондових бірж. Даний тренд пояснюється з двох позицій: зростання ціни акцій та зростання кількості випущених акцій.

Зростання ціни акцій говорить про позитивні зміни в результатах діяльності компаній, які представлені на біржах. Головними індикаторами даної динаміки є індекси фондових бірж. Американський ринок цінних паперів характеризує: S&P 500, NASDAQ Composite, Dow Jones Composite, FTSE 100, Азіатсько-Тихоокеанський – TOPIX, Nikkei, Hang Seng, Європейський, Африканський та Близького Сходу – індекси FTSE 100, DAX 30, CAC 40 та Euro Stoxx 50. Проаналізуємо динаміку основних індексів за період 2012-2017 років (табл. 3).

Аналіз показав, що фондові індекси усіх міжнародних ринків цінних паперів характеризують динаміка зростання. Найбільше зростання за аналізований період спостерігалось для Американського ринку – 76,7%. Зростання Азіатсько-Тихоокеанського ринку та ринку країн Європи, Африки та Близького Сходу становило відповідно 65,8% та 53,6%.

Як прогнозується, ринок цінних паперів в 2020 році буде різнитись від сучасного. Дана зміна буде спричинена економічними трендами, розвитком інновацій, технологій, змінами у банківському секторі. Слід виділити тренди, які матимуть значний вплив на ринок цінних паперів майбутнього (рис. 2).

Таблиця 2

Топ-10 бірж світу з найбільшою капіталізацією станом на 2017 рік [12]

Міжнародний ринок	Місце в рейтингу	Назва біржі	Обсяг капіталізації, млрд дол		Роки існування	Кількість компаній, які розміщують свої цінні папери
			2012	2017		
Американський	1	New York Stock Exchange	14086	19 223	224	2400
	2	NASDAQ	4582	6831	45	3058
	8	Toronto Stock Exchange	2139	2781	155	1524
Азіатсько-Тихоокеанський	4	Tokyo Stock Exchange	3681	4485	138	2292
	5	Shanghai Stock Exchange	2547	3986	26	1041
	6	Hong Kong Stock Exchange	2832	3325	125	1866
	9	Shengshen Stock Exchange	2102	2285	29	1420
Європа, Африка, Близький Схід	3	London Stock Exchange	3397	6187	215	3041
	7	Euronext	2832	3321	16	1299
	10	Frankfurt Stock Exchange	1395	1766	431	3769

Таблиця 3

Динаміка основних фондових індексів протягом 2012–2017 років

Міжнародний ринок	Назва індексу	2012	2017	Відхилення		Динаміка, %
				+,-	%	
Американський	S&P 500, USD	1362	2423	1061	77,9	76,7
	NASDAQ Composite, USD	3080	5878	2798	90,8	
	Dow Jones Composite, USD	4475	7217	2742	61,3	
Азіатсько-Тихоокеанський	TOPIX, JPI	816	1532	716	87,7	65,8
	Nikkei 225, JPI	9689	18665	8976	92,6	
	Hang Seng, HKD	20741	24262	3521	17,0	
Європа, Африка, Близький Схід	FTSE 100, GBP	5652	7326	1674	29,6	53,6
	DAX 30, EUR	6750	12109	5359	79,4	
	CAC 40, EUR	3320	5071	1751	52,7	
	Euro Stoxx 50, EUR	2292	3496	1204	52,5	

Джерело: розраховано авторами за даними: <https://finance.yahoo.com/quote/>

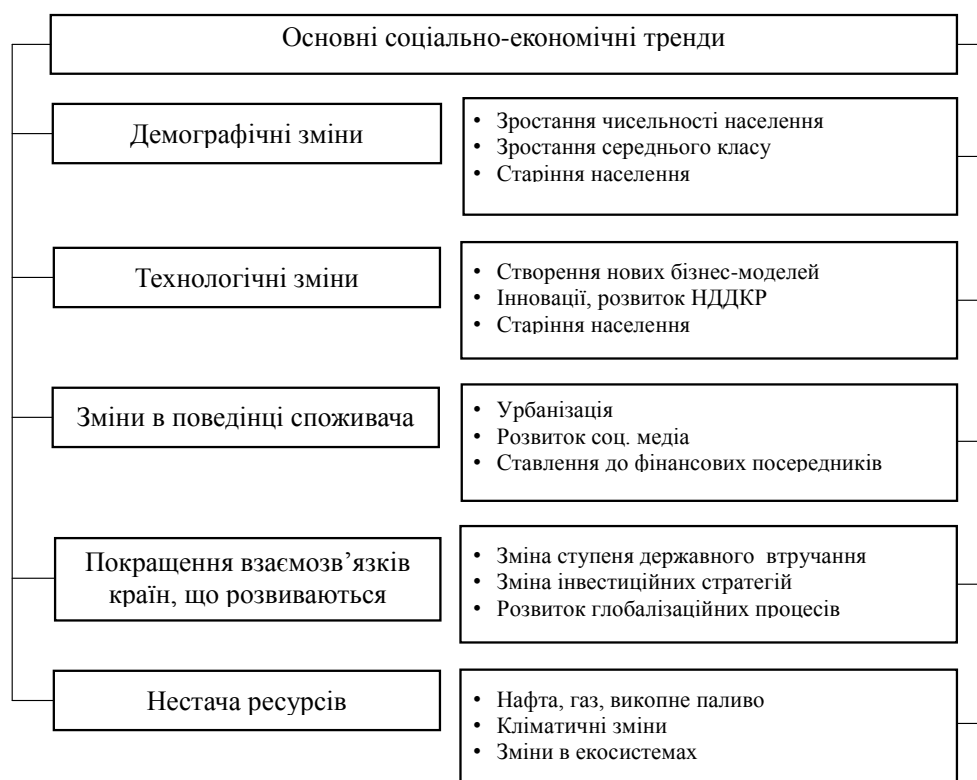

Рис. 2. Основні тренди формування майбутнього ринку цінних паперів

Джерело: побудовано за даними [11]

За даними PwC [11], технології стануть руйнівною силою формування ринку цінних паперів наступних років, що буде спричинено впровадженням нових продуктів, послуг, бізнес-моделей. Даний тренд сприятиме виходу на ринки нових гравців, що в свою чергу, ефектом мультиплікатора, спричинить розвиток фондових бірж. Нестача ресурсів має першочергове значення, що сприятиме майбутньому геополітичному напруженню.

Ринок цінних паперів, виконуючи функцію перерозподілу ресурсів, відіграє важливу роль у зниженні вищезазначеного напруження. Відтак зростатиме державне сприяння розвитку ринків цінних паперів. Зростання чисельності середнього класу сприятиме збільшенню купівельної спроможності споживачів, що в свою чергу дозволить компаніям нарощувати капіталізацію і, як результат – біржову капіталізацію.

Висновки і пропозиції. Проведене дослідження дозволило вирішити актуальне наукове завдання, що полягало у виявленні тенденцій розвитку міжнародних ринків цінних паперів, а також їх зв'язку з основними сучасними трендами у сфері економіки.

Аналіз тенденцій міжнародного ринку цінних паперів показав певні відмінності в розвитку останнього, які пов'язані з географічним фактором. Так, найбільш розвиненим є ринок цінних паперів Америки, рівень розвитку якого є вищим від європейського та азіатського. Прогнозується збереження даної тенденції впродовж наступних років. Для міжнародних ринків цінних паперів характерним також є створення нових фондових бірж з подальшим збільшенням їх вагомості, стрімке зростання капіталізації найбільших фондових бірж, що свідчить про стійке зростання економіки країн, в яких вони функціонують.

Упродовж наступних років прогнозується укріплення міжнародного ринку цінних паперів під впливом сприятливих економіко-технологічних тенденцій. Зростанню рівня капіталізації компаній, акції яких котируються на біржах, сприятимуть позитивні демографічні тенденції (експансія середнього класу, урбанізація населення, зростання загальної чисельності населення) та державна регуляторна політика.

Список літератури:

1. Назарова О.Ю. Сучасні тенденції розвитку біржової діяльності [Текст] / О.Ю. Назарова // Молодий вчений. – 2017. – № 9(49). – С. 554–557.
2. На фондовому ринку Китаю черговий обвал – індекс ChiNext упав на 6,3% [Електронний ресурс] / УНІАН. – 11 січня 2016 р. – Режим доступу: <https://economics.unian.ua/stockmarket/1232370-na-fondovomu-rinku-kitayu-chergoviy-obval-indeks-chinext-upav-na-63.html>.
3. Китайская фондовая биржа обвалилась: потери составили около трех триллионов долларов [Електронний ресурс] / ZN.UA. – 7 июля 2015 г. – Режим доступу: https://zn.ua/ECONOMICS/kitayskaya-fondovaya-birzha-obvalilas-poteri-sostavili-okolo-treh-trillionov-dollarov-ft-181769_.html.

4. Мозговий О.М. Сучасна парадигма функціонування світового фінансового ринку / О.М. Мозговий, Д.В. Малашук // Міжнародна економічна політика. – 2016. – № 1(24). – С. 29–51.
5. Павлов В.І. Ринок цінних паперів в умовах приватизації: регіональний аспект: монографія / В.І. Павлов, І.В. Кривов'язюк. – Луцьк: Надстир'я, 2002. – 160 с.
6. Павлов В.І. Приватизація державних підприємств: курс лекцій / В.І. Павлов, І.В. Кривов'язюк. – Луцьк: Надстир'я, 1998. – 180 с.
7. Чалдаева Л.А. Финансы, денежное обращение и кредит: Учебник / под. ред. Л.А. Чалдаевой. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: 2015. – 538 с.
8. Чернова О.В. Аналіз сучасного стану світового ринку цінних паперів / О.В. Чернова, В.М. Попко // Економіка. Управління. Інновації. – 2016. – № 2(17). – С. 403–417.
9. Шелудько В. Сучасні тенденції розвитку світового ринку деривативів / В. Шелудько, В. Вірченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – № 10(163). – С. 81–87.
10. Banking and Capital Markets: Top Trends for M&A in 2016 [Електронний ресурс] / KPMG. – Режим доступу: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/02/top-trends-for-ma-in-2016.pdf>.
11. Capital Markets 2020. Will it change for good? [Електронний ресурс] / PwC. – Режим доступу: <https://www.pwc.com/gx/en/banking-capital-markets/capital-markets-2020/assets/capital-markets-2020.pdf>.
12. Desjardins J. The 20 largest stock exchanges in the world [Електронний ресурс] / VISUAL CAPITALIST (April 10, 2017). – Режим доступу: <http://www.visualcapitalist.com/20-largest-stock-exchanges-world/>.
13. Market Highlights [Електронний ресурс] / World Federation of Exchanges (March 21, 2018). – Режим доступу: <https://www.world-exchanges.org/home/index.php/statistics/market-highlights>.
14. Strengthening Europe's Position In Global Capital Markets [Електронний ресурс] / Oliver Wyman. – Режим доступу: http://www.oliverwyman.com/content/dam/oliver-wyman/v2/publications/2017/jun/Strengthening_Europes_Position_in_Global_Capital_Markets.pdf.
15. Through the Looking Glass. Trends in the Capital Market [Електронний ресурс] / SIFMA (Outlook 2018). – Режим доступу: <https://www.sifma.org/wp-content/uploads/2017/12/SIFMA-2018-Outlook-Trends-in-the-Capital-Markets.pdf>.

Бурбан А.В., Кривовязюк І.В.

Луцкий национальный технический университет

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ РЫНКОВ ЦЕННЫХ БУМАГ

Аннотация

В статье раскрыто понятие «международный рынок ценных бумаг». Проанализирована динамика и географическая структура международных рынков ценных бумаг. Подано топ-10 бирж мира с наибольшей капитализацией и осуществлен анализ ее динамизма в период 2012–2017 гг. Проанализирована динамика ключевых фондовых индексов международных рынков ценных бумаг. Уточнено тренды формирования будущего международных рынков ценных бумаг.

Ключевые слова: международная торговля, рынок ценных бумаг, структура фондового рынка, фондовые биржи, фондовые индексы, динамизм развития.

Burban O.V., Kryvovyzuyuk I.V.

Lutsk National Technical University

DEVELOPMENT TRENDS OF INTERNATIONAL SECURITIES MARKETS

Summary

In the article was defined the concept of international securities market. There were analyzed dynamics and geographical structure of above-mentioned market. Top-10 worldwide exchanges with the largest capitalization were represented with analyzing of its dynamism during period from 2012 to 2017. Dynamics of the key stock indices of international securities markets were analyzed. The future-forming trends of international securities markets were clarified.

Keywords: international trade, securities market, stock market structure, stock exchanges, stock indices, developmental dynamism.